

Pašreizējā tiesiskā politika sabiedrības attīstībai

Andrejs Vilks

Rīgas Stradiņa universitāte, Juridiskā fakultāte, Latvija

Ievads. 2014. gada janvārī Latvijā apstiprināja jaunu valdību, kuras darbības Deklarācijā pietiekoši liela nozīme pievērsta tiesiskuma nostiprināšanai un sabiedriskās drošības problēmām. Tieši minētās sadaļas iezīmē pašreizējās tiesiskās politikas pamatus. Tiesiskā politika, tās konsekventa īstenošana nodrošina visas sabiedrības attīstību, ekonomikas izaugsmi, stabilitāti un skaidrību nodokļu un finanšu jomā, kā arī perspektīvās ārpolitikas vīzijas.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Pētnieciskā darba mērķis ir apzināt pašreizējās tiesiskās politikas būtiskākās iezīmes un sabiedrības attīstības perspektīvas. Analīzes pamatā ir Ministru kabineta 2014. gada 22. janvārī pieņemtā valdības Deklarācija.

Pašreizējās tiesiskās politikas izziņas atsevišķi rezultāti. Neapšaubāmi pozitīvi ir jāvērtē tas, ka valstī turpināsies korupcijas izskaušana, īstenoti preventīvie pasākumi korupcijas risku mazināšanai un Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja profesionālās darbības tālākā nodrošināšana. Tomēr, šķiet, ka KNAB iekšējās pretrunas ir tik samilzušas, ka lielāka uzmanība būs jāpievērš biroja iekšējo konfliktu risināšanai, bet ne korupcijas risku mazināšanai valstī. Atbalstāma ir arī ierosme turpināt tiesu sistēmas reformu, lai sekmētu no taisnīgas tiesas jēdziena izrietošu tiesu varas pamatvērtību realizāciju – efektīvu un cilvēktiesībām atbilstošu tiesas procesa norisi saprātīgā termiņā, kā arī lai izlīdzinātu tiesu noslodzi Rīgā un Latvijas reģionos. Vienīgā problēma, autorprāt, ir saistīta ar to, ka tiesas procesa norise saprātīgā termiņā ir grūti un neviennozīmīgi definējama. Nozīmīga ir iniciatīva nostiprināt likuma varas principu tiesību pārkāpumu gadījumos, īpašu uzmanību pievēršot kriminālsodu izpildes un administratīvo pārkāpumu sistēmas modernizācijai, lai tuvinātu tās Eiropas Savienības tiesiskajai telpai. Jāatzīst, ka grozījumi Krimināllikumā, kas stājās spēkā no 2013. gada 1. aprīļa, ir būtiski samazinājuši soda sankcijas par noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu. Arī noziedzības stāvoklis Latvijā 2013. gadā, salīdzinot ar 2012. gadu, ir jūtami samazinājies. Gribētos cerēt, ka sekmīgi tiks īstenoti arī preventīvie piespiedu līdzekļi, kuri valdības Deklarācijā nav minēti.

Administratīvo pārkāpumu sistēmas modernizācijai pašreizējās tiesiskās politikas kontekstā Ministru kabinetā jāakceptē un Saeimā jāpieņem jaunais Administratīvo sodu izpildes likums. Inovatīva ir iecere pilnveidot normatīvo aktu jaunrades procesu, novēršot to pastāvīgu grozīšanu un pārāk detalizētu tiesiskā regulējuma izstrādi, kā arī samazinot normatīvo aktu apjomu un skaitu. Lai īstenotu konsekventu tiesisko politiku, minētais uzdevums ir izpildāms tikai ilgtermiņā. Būtiski ir arī tas, ka par prioritāti ir noteikta cīņa ar organizēto noziedzību. Interesants ir arī uzdevums izvērtēt drošības un tiesību aizsardzības iestāžu kopīgu apmācību iespējas uz Nacionālās aizsardzības akadēmijas bāzes un sadarbībā ar Iekšlietu ministrijas padotības iestādēm. Kopš Latvijas Policijas akadēmijas likvidācijas šādas iespējas izvērtētas un realizētas netika.

Secinājumi. Valdības Deklarācija neaptver visu problēmu kopumu, kuras ir saistītas ar pašreizējai situācijai konsekventas tiesiskās politikas pamatzdevumu izvirzīšanu un to īstenošanu. Būtiski ir izstrādāt ilglaicīgus un pēctecīgus tiesiskās politikas pamatprincipus, uz kuriem tiktu balstīta arī jaunās valdības Deklarācija. Arī iepriekšējās valdības Deklarācijas un tās Rīcības plāna izpilde atbilstoši agrākajiem tradicionālajiem pārvaldības principiem nav apzināta.